

Miljødirektoratet
PB 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Saksbehandler, innvalgstelefon
Olav Thøger Haaverstad, 32266828

Oversendelse av utkast til tiltaksplan for Hardangervidda villreinområde

Vi viser til brev av 2. november 2022 med oppdrag om å lede prosessen med å utarbeide et utkast til tiltaksplan for Hardangervidda villreinområde innen 1. desember 2023. Bakgrunnen for oppdraget er kvalitetsnormen for villrein som ble vedtatt av regjeringen i 2020 og den tilhørende klassifiseringen av de nasjonale villreinområdene i 2022. Klassifiseringen viste at tilstanden er dårlig i mange av disse områdene, herunder Hardangervidda.

Om rapporten

Vedlagte rapport med vedlegg er vår leveranse av oppdraget. Rapporten oppsummerer kunnskapsgrunnlaget og utfordringsbildet for villreinen på Hardangervidda. Videre beskrives organiseringen av arbeidet med å lage en tiltaksplan og målene for dette arbeidet. Sentralt i rapporten står de foreslåtte tiltakene/tiltaksprogrammene som skal bedre forholdene for villrein på Hardangervidda. I tillegg er mulige konsekvenser av tiltaksprogrammene beskrevet på et overordnet nivå. Det er også skissert ansvarlig aktør for gjennomføring av tiltakene, gitt enkle kostnadsestimat, og gitt forslag til hvordan tiltakene kan finansieres. Rapporten er lagt opp slik at den forholdsvis enkelt kan omarbeides til et planforslag som kan sendes på offentlig høring av departementet.

Organisering av oppdraget

Vi har i organiseringen av arbeidet vært opptatt av at dette skal være en faglig anbefaling og at den politiske involveringen lokalt og regionalt kommer senere i prosessen. For et stort område som Hardangervidda, som ligger i ni kommuner og tre fylker, har det imidlertid vært viktig å ha en bred tilnærming. I tillegg til prosjektgruppa, har derfor mange relevante parter og personer vært invitert inn i ulike faggrupper for å bidra med kunnskap og for å drøfte aktuelle tiltak. Det har også vært avholdt åpent oppstarts- og avslutningsmøte, og innspillmuligheter både i den innledende fasen og etter at tiltakene ble lagt frem på avslutningsmøtet. Innenfor prosjektets rammer har det likevel ikke vært mulig å involvere alle interessegrupper og mulige berørte. I videre prosess med høring og oppfølging av aktuelle tiltak vil disse bli involvert.

Viktige momenter i det videre arbeidet med tiltaksplan

I oppdraget er det angitt at sluttrapporten skal oversendes til Miljødirektoratet med Statsforvalterens anbefalinger om prioritering av tiltak og videre arbeid med oppfølging. Med organiseringen som er valgt for arbeidet, vår involvering i dette underveis, samt sluttresultatet, ser vi ikke behov for å komme med noen egen, omfattende anbefaling. Vi vil imidlertid fremheve noen momenter vi mener det er viktig å ha med seg i det videre arbeidet med å bedre forholdene for villreinen på Hardangervidda.

For det første er det sentralt for arbeidet og forslagene til tiltak, at målet er å *bedre* forholdene for villreinen på Hardangervidda. Det betyr at dette hensynet må veie tungt når det skal avveies mot andre samfunnsinteresser. De foreslåtte tiltakene er forholdsvis omfattende og reaksjoner så langt viser at noen av de er konfliktfylte. Etter vårt syn er det imidlertid avgjørende at tiltakene er kraftfulle nok til at vi kan forvente en effekt på måleparameterne i kvalitetsnormen. Tiltakene må også sees i sammenheng, og innretningen med tiltakspakker er etter vår vurdering fornuftig. Dersom tiltakene ikke er samordnet og kraftfulle nok til at de fører til en bedring for villreinen på Hardangervidda, risikerer man å ende opp med de negative konsekvensene som følger av en del av tiltakene uten at man når målsettingen om å bedre forholdene for villreinen. Da blir samfunnsnyttene av tiltaksplanen negativ. Vår vurdering er derfor at omfanget av tiltak i utkastet til tiltaksplan er nødvendig for å nå de målene som er satt for arbeidet.

For det andre er det behov for at *alle aktører* som påvirker villreinen negativt *bidrar*. Det krever forholdsvis store endringer for en del brukerinteresser og for forvaltningen av Hardangervidda. Slike endringer medfører også en del negative konsekvenser. Det har imidlertid vært viktig å innrette tiltakene slik at både villreinens behov og brukerinteressene kan ivaretas. Mennesket fulgte etter villreinen nordover da innlandsisen trakk seg tilbake for over 10 000 år siden, og har levd i et samspill med reinen siden. Menneskets påvirkning på villreinområdene har imidlertid blitt større og større. Dagens situasjon og behovet for tiltak må derfor sees i et tilstrekkelig langt perspektiv. Situasjonen må også sees med et helhetlig blikk på villreinområdet. Forvaltningen har behov for å samordnes bedre, og en helhetlig tiltaksplan er et skritt i riktig retning. Vi anbefaler derfor at det i arbeidet med gjennomføring av tiltaksplanen bygges videre på den organiseringen og det samarbeidet som er etablert i dette arbeidet. Videre mener vi at et viktig grep for å samordne forvaltningen av sentrale deler av Hardangervidda villreinområde er å etablere en ny forvaltningsmodell for Hardangervidda nasjonalpark med tilhørende landskapsvernområder, etter samme modell som alle andre nasjonalparker i Norge har. Det vil etter vårt syn gi mer dedikerte ressurser og en mer samordnet forvaltning enn dagens system med tre statsforvalterembeter og tre tilsynsutvalg involvert.

For det tredje *haster* det nå med å gjøre tiltak for å bedre forholdene for villreinen på Hardangervidda. I mange år har det vært en bekymring for en negativ utvikling for villreinområdet, og aktuelle tiltak har vært diskutert. Påvisningen av skrantesyke har komplisert dette ytterligere. Mye arbeid er lagt ned for å sikre villreinens leveområder, blant annet gjennom opprettelse av nasjonalpark og utarbeidelse av regional plan. Likevel har lite av dette *bedret* forholdene for villrein, og nye, negative påvirkninger har samtidig kommet til. Det er derfor etter vår vurdering nå behov for omfattende endringer på kort sikt for å nå målene i kvalitetsnormen for villrein. Samtidig er det viktig å ikke glemme de langsiktige linjene. Arealforvaltning på kommunalt og regionalt nivå er et svært viktig virkemiddel. Kommunene har et stort ansvar og kan på kort sikt bl.a. oppdatere sine kommuneplaner i tråd med regional plan, foreta planvask og føre en streng dispensasjonspraksis innenfor og i randsonen til villreinområdet. På lengre sikt, vil strengere nasjonale føringer for villreinfjellene og en juridisk bindende regional plan være viktige verktøy.

Faggruppen for arealforvaltning har pekt på en rekke momenter til stortingsmelding og regional plan som bør vurderes i det videre arbeidet med disse.

Beslutningen om å utarbeide stortingsmelding og tiltaksplaner for villrein har satt fokus på og skapt et viktig momentum for å bedre forholdene for villrein. Det er viktig at dette opprettholdes og at konkrete tiltak som vil bedre situasjonen for villreinen på Hardangervidda gjennomføres. Mange av de aktuelle tiltakene kan også jobbes videre med av de ansvarlige og iverksettes parallelt med det videre arbeidet med tiltaksplanen og stortingsmeldingen.

Vi ser frem til å følge og bidra videre i dette viktige arbeidet.

Med hilsen

Valgerd Svarstad Haugland
statsforvalter

Gunhild Dalaker Tuseth
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- Rapport – Utkast til tiltaksplan for Hardangervidda villreinområde med vedlegg

Kopi til:

Instans/organisasjon	E-post
Eidfjord kommune	postmottak@eidfjord.kommune.no
Ullensvang kommune	postmottak@ullensvang.kommune.no
Vinje kommune	postmottak@vinje.kommune.no
Tinn kommune	postmottak@tinn.kommune.no
Rollag kommune	postmottak@rollag.kommune.no
Nore og Uvdal kommune	post@nore-og-uvdal.kommune.no
Hol kommune	postmottak@hol.kommune.no
Ulvik kommune	post@ulvik.kommune.no
Vestland fylkeskommune	post@vlfk.no
Vestfold og Telemark fylkeskommune	post@vtfk.no
Viken fylkeskommune	post@viken.no
Statsforvalteren i Vestland	sfvlpst@statsforvalteren.no
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	sfvtpst@statsforvalteren.no
Hardangervidda grunneigarsamskipnad	nbjoer-v@online.no
Hardangerviddarådet v/sekretariatet	liseberitl@viken.no
Ulvik fjellstyre	ulvik@fjellstyrene.no
Ullensvang fjellstyre	ullensvang@fjellstyrene.no
Røldal fjellstyre	roldal@fjellstyrene.no
Rauland fjellstyre	rauland@fjellstyrene.no
Eidfjord fjellstyre	fjellstyret@eidfjord.kommune.no
Øvre Numedal fjellstyre	ovre.numedal@fjellstyrene.no
Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet	kjohe@statsforvalteren.no
Hardangervidda villreinutval	sel@noreuvdal.no

Viken tilsynsutvalg	trine.lise.slatsveen@nore-og-uvdal.kommune.no
Vestland tilsynsutvalg	tilsynsutvalet.hordaland@ullensvang.kommune.no
Telemark tilsynsutvalg	postmottak@tinn.kommune.no
Miljødirektoratet	post@miljodir.no
Klima- og miljødepartementet	postmottak@kld.dep.no
Statens naturoppsyn	post@miljodir.no
Norsk villreinsenter sør	post.sor@villrein.no
Fagerheim fjellstugu	post@fagerheim-fjellstove.no
Halne fjellstugu	post@halne.no
Dyranut turisthytta	post@dyranut.no
Stigstuv turisthytte	stigstuv@online.no
Tuva turisthytte	tuva-tur@online.no
Heinseter AS	khbrekke@online.no
Mårbu seter og fjellstue	maabuseterogfjellstue@gmail.com
Mårfjellstogo	maarfjell@maarfjell.no
Hedlo turisthytte	post@hedlo.com
Imingfjell turistheim	imingfjell@start.no
Forum for natur og friluftsliv Buskerud	buskerud@fnf-nett.no
Forum for natur og friluftsliv Hordaland	hordaland@fnf-nett.no
Forum for natur og friluftsliv Telemark	telemark@fnf-nett.no
Øst-Telemarkens Brukseierforening	otb@hydro.com
Numedal-Laugens Brugseierforening	NilsRunar.Sporan@statkraft.com
Skagerak kraft AS	firmapost@skagerakenergi.no
Lyse kraft DA	firmapost@lyse.no
Foreningen til Hallingdalsvassdragets Regulering	post@hafslundeco.no
Hardangervidda fjelloppsyn	hardangervidda.fjelloppsyn@fjellstyrene.no
Den Norske Turistforening	info@turistforeningen.no
DNT Oslo og Omegn	info.oslo@dnt.no
DNT Drammen og Omegn	kontoret.drammen@dnt.no
Bergen og Hordaland turlag	bht@dnt.no
DNT Telemark	telemark@dnt.no
Stavanger turistforening	tursenter@stf.no
Friluftslivets fellesorganisasjon	post@frifo.no
Friluftsrådernes Landsforbund	post@friluftsrad.no
Natur og Ungdom	info@nu.no
Norges Bondelag	bondelaget@bondelaget.no
Buskerud bondelag	buskerud@bondelaget.no
Telemark bondelag	telemark@bondelaget.no
Vestland bondelag	vestland@bondelaget.no
Norges Fjellstyresamband	nfs@fjellstyrene.no
Norges Jeger- og Fiskerforbund	njff@njff.no
Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud	buskerud@njff.no
Norges Jeger- og Fiskerforbund Telemark	telemark@njff.no
Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland	hordaland@njff.no
Norges Miljøvernforbund	nmf@nmf.no
Norges Naturvernforbund	naturvern@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet i Buskerud	buskerud@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet i Telemark	telemark@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet i Hordaland	hordaland@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet Hardanger	klaus.tpt@gmail.com
Norges vassdrags- og energidirektorat	nve@nve.no
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	post@smabrukarlaget.no
Buskerud bonde- og småbrukarlag	buskerud@smabrukarlaget.no

Telemark bonde- og småbrukarlag	telemark@smabrukarlaget.no
Hordaland bonde- og småbrukarlag	hordaland@smabrukarlaget.no
Norsk institutt for naturforskning	firmapost@nina.no
Norsk organisasjon for Terrengsykling	vernearbeid@nots.no
Norges hundekjørerforbund	post@sleddog.no
Hallingen hundekjørerlag	ivarvoff@yahoo.no
Geilo Husky	ivar@geilohusky.com
Hardanger husky	silje1210@gmail.com
Norsk Sau og Geit	nsg@nsg.no
Buskerud sau og geit	gjorde@online.no
Telemark sau og geit	saueklippem@gmail.com
Hordaland sau og geit	reidar.kallestad@online.no
Mattilsynet	postmottak@mattilsynet.no
Politiet v/miljøkrimkoordinator Jon Galteland	jon.galteland@politiet.no
SABIMA	sabima@sabima.no
Statkraft SF	post@statkraft.com
Statnett SF	firmapost@statnett.no
Statskog SF	post@statskog.no
Vegdirektoratet	firmapost@vegvesen.no
Statens vegvesen	firmapost@vegvesen.no
WWF-Norge	wwf@wwf.no
Villreinrådet	christian.hillmann76@gmail.com
Foreningen Redd villreinen	htn@thico.no
Oslo kiteklubb	styret@oslokiteklubb.no
Aktivt rovdryvern	jimsc_s@hotmail.com
Haugastøl Turistsenter AS	mail@haugastol.no
Vestfjell grunneierlag	texasapplefarm@gmail.com
Hytteringen m.fl. v/Hans Olav Lægreid	rauhelleren@dnt.no
Hardangerviddatunnelene AS	post@hardangerviddatunnelene.no
Valdansvarlige for Hardangervidda villreinområde	
Referansegruppa for arbeidet	
Faggrupper og prosjektgruppe for arbeidet	